

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій
Кафедра публічного та приватного права

РОБОЧА ПРОГРАМА
Альтернативні способи вирішення спорів

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заст. зав. кафедри

Чічань М.В.
(прізвище та ініціали)

«27» серпня 2025 р.

(підпис)

Розробник (-и): Литвиненко В.М., зав. кафедри, к.ю.н., доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

Робочу програму навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри публічного та приватного права

Протокол від «27» серпня 2025р. №8

Узгоджено з гарантом освітньої програми:

(підпис)

Чічань М.В.
(прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну.

Тип дисципліни	Вибіркова
Мова викладання	Українська
Рік навчання та семестр	4 рік, 7 семестр. ОПІ «Право»
Викладач (-і)	Литвиненко В.М., завідувачка кафедри публічного та приватного права, к.ю.н., доцент.
Профайл викладача (-ів)	https://civil.stu.cn.ua
Контакти викладача	litvinenko.valia@stu.cn.ua

2. Анотація курсу. Альтернативні способи вирішення спорів - це навчальна дисципліна, яка дозволяє сформувавши комплекс знань про соціальні конфлікти, альтернативні способи вирішення конфліктів, види альтернативних способів вирішення конфліктів, медіацію як і одного із альтернативних способів.

Вивчення навчальної дисципліни «Альтернативні способи вирішення спорів» дає можливість набути знання про медіацію, її особливості, принципи, види; учасників медіації, сторони медіації, правовий статус медіатора, його компетентності та техніка; правову основу медіації: національну, міжнародну, європейську; зміст медіації, медіація в різних сферах.

Програма навчальної дисципліни складається з трьох змістових модулів:

1. *Загальні положення про альтернативні способи вирішення конфліктів.*
2. *Особливості проведення медіації.*
3. *Медіація в окремих сферах правовідносин та юридичній практиці.*

Навчальна дисципліна «Альтернативні способи вирішення спорів» викладається третьому семестрі. «Альтернативні способи вирішення спорів» викладається за допомогою лекційних занять, практичних (семінарських) занять, самостійної роботи, в тому числі науково-дослідної роботи, написанням контрольної роботи і завершується складанням екзамену.

3. Мета та цілі курсу.

Метою дисципліни «Альтернативні способи вирішення спорів» є формування системи знань про медіацію, її особливості, принципи, види, учасників медіації, правовий статус медіатора, процедуру медіації у студентів спеціальності 081 «Право» ОП «Право».

Основними завданнями дисципліни «Альтернативні способи вирішення спорів» є:

1. Ознайомити із конфліктами та їх видами, альтернативними способами їх вирішення.
2. Розкрити поняття медіації, правове регулювання, принципи, види, сторони та право на медіацію.
3. Сформувати знання про правовий статус медіатора, його компетентності.
4. Ознайомити із медіацією у різних сферах діяльності.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти має набути та/ або розширити наступні спеціальні компетентності, передбачені освітньою програмою:

ЗК 2. Здатність застосувати знання у практичних ситуаціях.

СК 7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

4. Результати навчання.

Під час вивчення дисципліни ЗВО має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання (РН), передбачені освітньою програмою:

РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

5. Пререквізити –

6. Обсяг курсу.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	30
Практичні заняття	30
Самостійна робота	120
Індивідуальне завдання	контрольна робота
Всього кредитів	6

Формами проведення занять є лекційні та практичні заняття, самостійна робота, виконання контрольної роботи. Проведення занять відбувається на парах згідно розкладу та за допомогою платформи дистанційного навчання «MOODLE».

7. Тематика курсу.

Тематика лекційних занять

Тема 1. Поняття ,види соціальних конфліктів та альтернативні способи їх вирішення.

Загальні положення про конфлікт: поняття, риси та види. Стадії конфлікту та функції конфлікту. Динаміка та діагностика конфлікту. Форми впливу на соціальний конфлікт: запобігання, регулювання, розв'язання. Стратегії поведінки в конфлікті. Альтернативні способи вирішення спорів: поняття та основні риси. Характеристика основних видів альтернативних способів вирішення конфліктів. Відновне правосуддя.

Тема 2. Загальні положення про медіацію

Медіація: поняття та ознаки. Передумови виникнення медіації. Відмінність медіації від судового процесу. Основні риси медіації. Завдання медіації. Переваги медіації. Принципи медіації. Види та моделі медіації.

Тема 3. Правова основа медіації в Україні і в світі

Розвиток національного законодавства про медіацію в Україні. Закон України «Про медіацію» від 16 листопада 2021 року. Міжнародні стандарти медіації. Європейські стандарти медіації. Саморегулювання в медіації. Етичні засади здійснення медіації.

Тема 4. Учасники медіації

Сторони медіації. Умови участі у медіації. Право на медіацію. Правовий статус медіатора. Права медіатора. Обов'язки медіатора. Інші учасники медіації. Адвокат. Перекладач. Експерт (фахівець). Законні представники дитини.

Тема 5. Медіатор – важлива сторона медіації

Загальна характеристик професії «медіатор». Функції медіатора. Вимог до медіатора та його підготовка. Реєстри медіаторів. Основні компетентності медіатора. Техніка медіатора. Відповідальність медіатора.

Тема 6. Зміст медіаційної процедури

Поняття процедури медіації. Основні ознаки медіаційної процедури. Премедіація. Стадії медіації. Медіаційні переговори. Постмедіація. Порядок проведення медіації. Припинення медіації. Договір про проведення медіації. Зміст угоди за результатами медіації.

Тема 7. Медіація в окремих сферах правових відносин

Сімейна медіація. Медіація в трудових відносинах. Медіація в адміністративно-правових відносинах. Медіація у сфері міжнародних відносин.

Тема 8. Медіація в окремих сферах юридичної практики

Медіація в діяльності судді. Медіація в діяльності адвоката. Медіація в діяльності нотаріуса. Медіація в діяльності прокурора. Медіація в діяльності державного виконавця та приватного виконавця.

Тематика практичних занять

Поняття, види соціальних конфліктів та альтернативні способи їх вирішення.
 Загальні положення про медіацію.
 Правова основа медіації в Україні і в світі
 Учасники медіації
 Медіатор – важлива сторона медіації
 Зміст медіаційної процедури
 Медіація в окремих сферах правових відносин
 Медіація в окремих сферах юридичної практики

Тематика самостійної роботи

Здійснюється самостійне опрацювання окремих тем та питань в межах таких тем: Поняття, види соціальних конфліктів та альтернативні способи їх вирішення. Загальні положення про медіацію. Правова основа медіації в Україні і в світі. Учасники медіації. Медіатор – важлива сторона медіації. Зміст медіаційної процедури. Медіація в окремих сферах правових відносин. Медіація в окремих сферах юридичної практики.

8. Система оцінювання та вимоги.

Загальна система оцінювання курсу	Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання результатів навчання студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на семінарських заняттях, а також самостійність та своєчасність здачі виконаних індивідуальних та самостійних завдань викладачу згідно з графіком навчального процесу. Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності виду індивідуальної та самостійної роботи, усної або/та письмової відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів.		
	Контрольний захід	Бали за один вид роботи	Всього балів за семестр
	Поточний контроль знань студентів		
	<i>Обов'язкові види робіт</i>		
	Присутність на занятті	0- 0,5	15
	Усна відповідь	0 -1,2	18
	Реферування або виконання самостійної дослідної роботи (есе)	0-1,2	18
	Виконання модульної контрольної роботи	0-10	10
	<i>разом:</i>		60
	<i>Вибіркові види робіт</i>		
	Виконання вибіркового виду самостійної роботи (презентації PowerPoint, доповідь на наукову студентську конференцію, участь у студентській олімпіаді, підготовка наукових публікацій тощо)	до 10 балів	10
	Підсумковий контроль знань студентів		
	Екзамен		40
	Загальна кількість балів за семестр		100
Вимоги до реферату, КР	Критерії оцінки контрольної роботи, виходячи з максимальної кількості балів, передбачених за її виконання:		

тощо

10-9 балів - відповідь правильна, повна, послідовна, логічна; здобувач вищої освіти впевнено володіє фактичним матеріалом з усього курсу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, чітко орієнтується в матеріалі, аналізує причинно-наслідкові зв'язки; здобувач вищої освіти має навички користування нормативним матеріалом і вміло застосовує його при відповідях; відповідь на теоретичні запитання дає з використанням відповідної термінології, допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки з фактичного матеріалу.

8-6 балів - відповідь правильна, послідовна, логічна, але здобувач вищої освіти допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді; орієнтується в матеріалі; здобувач вищої освіти має навички користування нормативним матеріалом.

5-4 бали - здобувач вищої освіти володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не досить впевнено орієнтується у нормативній базі, не завжди вміє інтегровано застосовувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки.

3-1 бали - здобувач вищої освіти виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу; відповідь не розкриває поставлених запитань чи завдань; допускає грубі помилки.

0 балів - ставиться коли здобувач вищої освіти не виконав відповідного завдання або виконав його повністю неправильно.

Після перевірки контрольної роботи та оголошення її результатів здобувачам вищої освіти надається можливість ознайомитись з власними роботами та завданнями для них, і при необхідності оспорити результати контрольної роботи.

Критеріями оцінки змісту реферату/індивідуальної роботи є повнота висвітлення питання. Зрозумілість, уміння аналізувати, зіставляти та узагальнювати різні підходи, працювати з нормативними актами, наявність власної думки, оформлення роботи.

Оцінювання виконання реферату/індивідуальної роботи здійснюється на основі наступних критеріїв:

- 1,2 бали – матеріал викладений логічно і повно, результати дослідження мають практичну і теоретичну цінність, висновки аргументовані і обґрунтовані, реферат містить вступ, основну частину, висновки і список літератури, оформлення реферату/індивідуальної роботи відповідає вимогам;

- 1 бал – матеріал викладений логічно і повно, результати дослідження мають практичну і теоретичну цінність, висновки недостатньо аргументовані і обґрунтовані, реферат/індивідуальна робота містить вступ, основну частину, висновки, проте список літератури є недостатнім, оформлення відповідає вимогам;

- 0,5 бала – матеріал викладений недостатньо повно, реферат/індивідуальна робота не містить вступу, висновки не достатньо аргументовані, обґрунтовані та/або не стосуються усіх поставлених завдань, список літератури є недостатнім, оформлення не відповідає вимогам;

- 0 балів – викладений матеріал неповний, реферат/індивідуальна робота не містить вступу, основна частина не є структурованою, висновки поверхневі або відсутні, список літератури є недостатнім, оформлення не

	відповідає вимогам.	
Семінарські заняття	<p>Усне опитування - включає в себе опитування за будь-яким питанням, винесеним на семінарське заняття (за вибором викладача), відповідь на питання інших студентів, запитання студентів до інших студентів, відповідей інших студентів, відповідь на питання для повторення (з тем, що було вивчено раніше), відповіді на контрольні питання з теми семінарського заняття.</p> <p>Максимальна кількість балів може бути виставлена студентам, підготовленим до відповідей на усі питання теми.</p>	
	Рівень знань	Критерії оцінювання
	1,2 бали Відмінний	Здобувач вищої освіти виявляє вміння самостійно отримувати інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, вирішує практичні ситуації
	1 бал Добрий	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок
	0,5 бали Задовільний-мінімальний	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих
0 балів Незадовільний	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу, не може розв'язати практичних ситуацій, порушує правила академічної доброчесності.	
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Підсумковий контроль знань студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену.</p> <p>Умовою допуску до екзамену є виконання всіх обов'язкових видів навчальної роботи.</p> <p>У випадку, якщо здобувач вищої освіти протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані практичні, має більше 30% пропусків навчальних занять (без поважних причин) від загального обсягу аудиторних годин відповідної навчальної дисципліни або не набрав мінімально необхідну кількість балів (тобто кількість балів, яка сумарно з максимально можливою кількістю балів, які здобувач вищої освіти може отримати під час семестрового контролю не дозволить отримати підсумкову оцінку «задовільно – Е, 60 балів») – 20 балів, то він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань ЗВО НУ «Чернігівська політехніка» (https://stu.cn.ua/wp-content/uploads/2021/04/polozhennya-pro-potochne-ta-pidsumkove-oczinuvannya-znan-zdobuvachiv-vyshhoi-osvity-1.pdf).</p> <p>Семестровий контроль у вигляді екзамену проводиться під час сесії з трьома питаннями: (по 20, 20, 10 балів). Оцінка за результатами вивчення дисципліни формується шляхом додавання результатів поточного контролю до підсумкової оцінки.</p> <p>У випадку повторного складання екзамену(за результатами неспаді) всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний екзамен складається з двома питаннями (50, 50). Білети на екзамен знаходяться у пакеті документів на дисципліну.</p>	

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточний контроль за модулями

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		
Змістовий модуль 1. Загальні положення про альтернативні способи вирішення конфліктів		0...14,5
1	Присутність на занятті	0- 2,5
2	Усна відповідь	0 -6
3	Реферування або виконання самостійної дослідної роботи (есе)	0-6
Змістовий модуль 2. Особливості проведення медіації		0...14,5
1	Присутність на занятті	0-2,5
2	Усна відповідь	0 -6
3	Реферування або виконання самостійної дослідної роботи (есе)	0-6
Змістовий модуль 3. Медіація в окремих сферах правовідносин та юридичній практиці		0...14,5
1	Присутність на занятті	0-2,5
2	Усна відповідь	0-6
3	Реферування або виконання самостійної дослідної роботи (есе)	0-6
Контрольна робота		0...10
Присутність на лекціях		0...7,5
Всього за поточний контроль		0...60

Підсумковий контроль

Модуль за тематичним планом дисципліни та вид контролю		Кількість балів
Результат поточного контролю		0... 60
Екзамен:		0... 40
1	Теоретичне питання 1	0... 20
2	Теоретичне питання 2	0... 20
3	Теоретичне питання 3	0... 10
Зважена семестрова оцінка		0... 100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проекту (роботи), практики, атестації	
90 – 100	A (відмінно)	відмінно	90 – 100
82-89	B (дуже добре)	добре	82-89
75-81	C (добре)		75-81
66-74	D (задовільно)		66-74
60-65	E (достатньо)	задовільно	60-65
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	0-59

9. Політики курсу.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для

осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка», Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка».

Загальні засади освітнього процесу в НУ «Чернігівська політехніка» закріплені Положенням про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Чернігівська політехніка», затв. Вченою радою від 31.08.2020 <https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu.pdf> та Положенням про дистанційне навчання в Національному університеті «Чернігівська політехніка», затв. Вченою радою 31.08.2020 <https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-dystanczijne-navchannya.pdf>.

Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність під час проведення практичних та лекційних занять.

Політика користування ноутбуками / смартфонами

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних та практичних занять, так як дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час занять та під час проведення підсумкового контролю (за виключенням проходження тестового контролю в системі Moodle).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти, можуть нараховуватися додаткові бали – до 10 балів, у залежності від вагомості досягнень (презентації PowerPoint, доповідь на наукову студентську конференцію, участь у студентській олімпіаді, підготовка наукових публікацій тощо).

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні курсових робіт (принципи описані у Кодексі академічної доброчесності Національного університету «Чернігівська політехніка» <https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-yakist/kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>). Списування під час підсумкового контролю, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до Положення визначення академічної різниці та визнання результатів попереднього навчання в Національному університеті «Чернігівська політехніка», Порядку визначення академічної різниці та визнання результатів попереднього навчання в Національному університеті «Чернігівська політехніка».

10. Рекомендована література

1. Медіація у професійній діяльності юриста : підручник / авт. кол.: Т. Білик, Р. Гаврилюк, І. Городиський [та ін.] ; за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. Одеса : Екологія, 2019. 456 с. : іл.

2. Озерський І.В. Актуальні проблеми медіації в юрисдикційному процесі України: навч. посібю Миколаїв. 2020. 248.

3. Програма відновного правосуддя для неповнолітніх запрацює по всій Україні : офіційний веб-сайт Офісу Генерального прокурора. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/news?_m=publications&_t=rec&id=271210&fbclid=IwAR1qAYKyBIPqjRWqX1cSxBD9IqPj7zLGmmYGdHW6pYJrCP6lhDF5aMnu2zo .

4. Про реалізацію пілотного проекту «Програма відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні кримінального правопорушення» : наказ Міністерства юстиції України та Генеральної прокуратури України від 21.01.2019 № 172/5/10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0087-19>

5. Медіація в державах Європейського Союзу. URL: http://ukrainepravo.com/international_law/european_union_law/mediatsiya-v-derzhavakhevropeyskogo-soyuzu/ .

Інформаційні ресурси

1. <https://eln.stu.cn.ua/user/index.php?id=6897> (посилання на сторінку дисципліни в системі дистанційного навчання Moodle)
2. Офіційний сайт Верховної Ради України – <http://rada.gov.ua>
3. Офіційний сайт системи БПД <https://legalaid.gov.ua>